ECLI:LV:AT:2018:0426.01087065503.3.L

Lieta Nr. 1087065503
SKK – 238/2018
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018. gada 26. aprīlī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis Voldemārs Čiževskis,
tiesnese Aija Branta,
tiesnese Inguna Radzeviča

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. B/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 15. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2005. gada 4. aprīļa spriedumu
/pers. B/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 175.panta ceturtajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 5 gadiem, konfiscējot mantu;
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 185.panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu.
Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 5 gadiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu brīvības atņemšanas sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 3 gadiem.

[2] Vēl ar pirmās instances tiesas spriedumu notiesāts /pers. C/.

[3] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 175.panta ceturtajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā par to, ka viņš atkārtoti personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās slepeni nolaupīja svešu kustamu mantu lielā apmērā.
Turklāt ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 185.panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā par to, ka viņš tīši bojāja svešu mantu.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā sakarā ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora S. Berlina apelācijas protestu un cietušā pārstāvja apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesa ar 2010. gada 15. aprīļa spriedumu atcēla Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2005. gada 4. aprīļa spriedumu daļā par /pers. B/ noteikto sodu.
Ar Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 15. aprīļa spriedumu /pers. B/ sods pēc Krimināllikuma 175.panta ceturtās daļas noteikts brīvības atņemšana uz 5 gadiem, konfiscējot mantu, un policijas kontrole uz 2 gadiem; sods pēc Krimināllikuma 185.panta pirmās daļas noteikts brīvības atņemšana uz 1 gadu.
Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 5 gadiem, konfiscējot mantu, un policijas kontrole uz 2 gadiem.

[5] Lieta apelācijas instances tiesā skatīta apsūdzētā /pers. B/ prombūtnē *(in absentia)*. Apelācijas instances tiesa atzina, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 465.panta pirmo daļu un, ņemot vērā apstākli, ka /pers. B/ atrodas ārvalstī un viņa atrašanās vieta nav zināma, lietu iespējams iztiesāt apsūdzētā prombūtnē.

[6] Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 15. aprīļa spriedums stājies spēkā 2010. gada 11. maijā.

[7] Par Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 15. aprīļa spriedumu apsūdzētais /pers. B/ 2017. gada 22. decembrī iesniedzis kasācijas sūdzību.
[7.1] Apsūdzētais uzskata, ka apelācijas instances tiesa, izskatot lietu apsūdzētā prombūtnē *(in absentia)*, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 575.panta pirmās daļas 3.punktā norādīto Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu.
Kriminālprocesa likuma 575.panta pirmās daļas 3.punkts noteic, ka Kriminālprocesa likuma būtisks pārkāpums, kas katrā ziņā izraisa tiesas nolēmuma atcelšanu, ir konstatējams gadījumā, ja lieta iztiesāta apsūdzētā vai procesā iesaistīto personu prombūtnē, ja apsūdzētā un šo personu piedalīšanās saskaņā ar Kriminālprocesa likumu ir obligāta.
Kriminālprocesa likuma 463.panta pirmā daļa noteic, ka apsūdzētā piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā ir obligāta. Kriminālprocesa likuma 465.panta pirmajā daļā (redakcijā līdz 2010. gada 31. decembrim) bija noteikts, ka krimināllietu tiesa var iztiesāt apsūdzētā prombūtnē, ja apsūdzētais atrodas ārvalstī un viņa atrašanās vieta nav zināma vai ierašanos tiesā nav iespējams nodrošināt. Tādējādi apelācijas instances tiesai, lemjot par lietas iztiesāšanu apsūdzētā prombūtnē, bija jākonstatē, ka apsūdzētais atrodas ārvalstī un viņa atrašanās vieta nav zināma vai viņa ierašanos tiesā nav

iespējams nodrošināt.

Apelācijas instances tiesa ir saņēmusi ziņas, ka apsūdzētais atrodas Sanktpēterburgā, kā arī ziņas, ka apsūdzētais nonācis Krievijas Federācijas tiesībsargājošo iestāžu redzeslokā un, ka apsūdzētais ticis atpazīts pēc fotogrāfijas. Tādējādi tiesai bija zināma apsūdzētā atrašanās vieta un viņa ierašanos tiesā bija iespējams nodrošināt.

[7.2] Rīgas apgabaltiesas tiesnese, nosūtot atbildi Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Starptautiskā sadarbības biroja priekšniekam, norādījusi, ka krimināllietu var iztiesāt apsūdzētā prombūtnē un jautājums par /pers. B/ starptautiskās meklēšanas izsludināšanu netiks risināts.

Apsūdzētā ieskatā, apelācijas instances tiesa nav pielikusi visas saprātīgas pūles, lai noskaidrotu apsūdzētā konkrētu atrašanās vietu, kā arī apelācijas instances tiesa nav izmantojusi nevienu no Kriminālprocesa likumā paredzētajiem līdzekļiem, lai nodrošinātu apsūdzētā ierašanos tiesā.

Apsūdzētais atsaucas uz Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015.gada 14.maija lēmumu lietā Nr. SKK-47/2015, kurā norādīts, ka, lemjot par apstākļu esamību, pie kuriem apsūdzētā ierašanos tiesā nav iespējams nodrošināt, tiesai ir jāizsmeļ visi Kriminālprocesa likumā paredzētie līdzekļi, kas saistīti ar procesa virzību, piespiedu līdzekļi un sankcijas, tehniskie līdzekļi, ievērojot kriminālprocesa pamatprincipus un nepiešķirot kādam no tiem prioritāti bez to izvērtēšanas, lai sasniegtu Kriminālprocesa likuma 1.pantā definēto likuma mērķi.

Apsūdzētā ieskatā, apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 20.panta pirmās un otrās daļas pārkāpumu, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantā garantētās tiesības uz krimināllietas taisnīgu izskatīšanu.

[7.3] /pers. B/ lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 15. aprīļa spriedumu pilnībā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Motīvu daļa

[8] Augstākā tiesa atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 15. aprīļa spriedums atstājams negrozīts, bet apsūdzētā /pers. B/ kasācijas sūdzība noraidāma.

[9] Apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi apsūdzētā /pers. B/ kasācijas sūdzībā norādīto Kriminālprocesa likuma 575.panta pirmās daļas 3.punktā minēto Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu.

Kriminālprocesa likuma 575.panta pirmās daļas 3.punkts noteic, ka Kriminālprocesa likuma būtisks pārkāpums, kas katrā ziņā izraisa tiesas nolēmuma atcelšanu, ir lietas izskatīšana apsūdzētā vai procesā iesaistīto personu prombūtnē, ja apsūdzētā un šo personu piedalīšanās saskaņā ar šo likumu ir obligāta.

Kriminālprocesa likuma 463.panta pirmā daļa noteic, ka apsūdzētā piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā ir obligāta.

Augstākā tiesa norāda, ka minētās tiesību normas attiecas arī uz lietas izskatīšanu apelācijas instances tiesā, it sevišķi gadījumos, kad lietu apelācijas instances tiesā izskata sakarā ar prokurora iesniegto apelācijas protestu vai cietušā apelācijas sūdzību. Konkrētajā gadījumā apelācijas instances tiesa lietu izskatījusi sakarā ar prokurora iesniegto apelācijas protestu un cietušā pārstāvja apelācijas sūdzību.

Augstākā tiesa norāda, ka Kriminālprocesa likuma 463.panta pirmajā daļā noteiktajam par apsūdzētā obligātu piedalīšanos krimināllietas iztiesāšanā nav absolūts raksturs.

Kriminālprocesa likuma 465.pants paredz izņēmumu un noteic gadījumus, kad tiesa var lietu iztiesāt apsūdzētā prombūtnē *(in absentia)*. Konkrētajā gadījumā apelācijas instances tiesa, ievērojot Kriminālprocesa likuma 465.panta pirmo daļu, lietu iztiesāja apsūdzētā /pers. B/ prombūtnē.

Kriminālprocesa likuma 465.panta pirmā daļa, kas bija spēkā lietas iztiesāšanas laikā, noteica, ka krimināllietu tiesa var iztiesāt apsūdzētā prombūtnē, ja apsūdzētais atrodas ārvalstī un viņa atrašanās vieta nav zināma vai ierašanos tiesā nav iespējams nodrošināt.

Apelācijas instances tiesa spriedumā norādījusi, ka no Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Starptautiskās sadarbības biroja saņemta informācija, ka /pers. B/ uzturas Krievijas Federācijā, Sanktpēterburgā un tās apgabalā, un viņa konkrēta atrašanās vieta nav zināma.

Augstākās tiesas ieskatā, šāda informācija ir pietiekama, lai apelācijas instances tiesa lietu izskatītu apsūdzētā /pers. B/ prombūtnē *(in absentia)*, ievērojot Kriminālprocesa likuma 465.panta pirmo daļu, kas bija spēkā lietas izskatīšanas laikā.

Konkrētajā gadījumā tiesai bija zināms, ka /pers. B/ atrodas ārvalstī. Ievērojot, ka apsūdzētā /pers. B/ konkrēta atrašanās vieta nebija zināma, tad tiesa nebija iespēju veikt pasākumus, lai nodrošinātu viņa ierašanos tiesā. Tādējādi apelācijas instances tiesa pamatoti izskatījusi lietu apsūdzētā /pers. B/ prombūtnē *(in absentia)*. Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 20.panta un 465.panta pārkāpumu.

[10] No lietas materiāliem redzams, ka pirmstiesas kriminālprocesā /pers. B/ piemērotais drošības līdzeklis – paraksts par dzīves vietas nemainīšanu – ar pirmās instances tiesas spriedumu atstāts negrozīts. Apelācijas instances tiesa atlika lietas iztiesāšanu, jo apsūdzētais /pers. B/ nebija ieradies tiesas sēdē.

Apelācijas instances tiesa ar 2009. gada 18. marta lēmumu izsludināja /pers. B/ meklēšanu un kriminālprocesu apturēja.

Tiesa lēmumā norādījusi: „Apsūdzētais uz nozīmētajām apelācijas instances tiesas sēdēm nav ieradies, lai gan par tiesas sēdēm apsūdzētajam likumā noteiktajā kartībā paziņots. 2008. gada 4. martā (9.sējuma 102.lapa) /pers. B/ uz tiesas sēdi neieradās, tiesā tika iesniegta darbnespējas lapa, kura /pers. B/ izsniegta no 2008. gada 28. februāra. 2008. gada 28. aprīlī apsūdzētais tiesā neieradās un par neierašanās iemesliem nepaziņoja. Tika pieņemts lēmums par /pers. B/ atvešanu uz nākamo tiesas sēdi piespiedu kārtā (9.sējuma 129.lapa). 2008. gada 16. jūnijā /pers. B/ uz tiesas sēdi neieradās, lēmums par apsūdzētā atvešanu uz tiesu netika izpildīts, jo apsūdzētais krimināllietā norādītajā dzīves vietā /adrese/, nebija atrodams (9.sējuma 181.-182.lapa), savukārt tiesā tika iesniegta darbnespējas lapa, izdota /pers. B/ no 2008.gada 16.jūnija par saslimšanu, nenorādot slimības diagnozi. 2008. gada 29. septembrī /pers. B/ uz tiesas sēdi neieradās un tiesā iesniegta darbnespējas lapa, kas izdota /pers. B/ no 2008. gada 26. septembra (9.sējuma 205.lapa)."

Apelācijas instances tiesa 2008. gada 26. septembra tiesas sēdē pieņēmusi lēmumu par tiesu medicīniskās ekspertīzes nozīmēšanu /pers. B/ viņa veselības stāvokļa noteikšanai. Ekspertu komisijas atzinumā secināts, ka /pers. B/ ar smagu slimību neslimoja un neslimo, viņa veselības stāvoklis atļauj viņam piedalīties tiesas sēdēs (9.sējuma 244.-247.lapa).

Par apelācijas instances tiesas sēdi 2009. gada 18. martā apsūdzētajam /pers. B/ likumā noteiktajā kārtībā tika paziņots, nosūtot uz viņa norādīto dzīves vietu tiesas pavēsti, un ar lietai pievienoto tiesas pavēsti apstiprinās, ka apsūdzētais pastā, lai saņemtu tiesas paziņojumu, nav ieradies. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētais /pers. B/ izvairās no ierašanās tiesā.

Augstākās tiesas ieskatā, apelācijas instances tiesa ir ieguldījusi pietiekamas pūles, lai sazinātos ar apsūdzēto un uzaicinātu viņu uz tiesas sēdi.

[11] Konkrētajā gadījumā apsūdzētais pārkāpa piemērotā drošības līdzekļa noteikumus, jo tiesā saņemta informācija, ka /pers. B/ atrodas ārvalstī. Augstākās tiesas ieskatā, apsūdzētā rīcība liecina par to, ka viņš atteicies no tiesībām piedalīties lietas iztiesāšanā un tāpēc nav pamata atzīst, ka pieļauts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta pārkāpums.

[12] Kasācijas sūdzības iesniedzējs nepamatoti atsaucas uz Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015. gada 14. maija lēmumu lietā Nr.SKK-47/2015, jo minētajā lietā konstatēti citi faktiskie apstākļi, kurus izvērtējot, kasācijas instances tiesa atzina, ka lietas iztiesāšana apsūdzētā prombūtnē nav pieļaujama. Norādītajā lietā, kā arī Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015. gada 28. maija lēmumā lietā Nr. SKK-74/2015, tika konstatēts, ka apsūdzēto atrašanās vieta bija zināma, bet apsūdzētie tiesā nav ieradušies slimības dēļ.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, Augstākā tiesa

nolēma:

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 15. aprīļa spriedumu, bet apsūdzētā /pers. B/ kasācijas sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis V. Čiževskis

Tiesnese A. Branta

Tiesnese I. Radzeviča